

Reble

Butlletí informatiu, divulgatiu i d'opinió
de l'Associació Cultural l'Espona

Núm. 22 desembre 2004-gener 2005

Edita: Associació Cultural l'Espona
Adreça: Font Vella, 10
43370 La Palma d'Ebre
Telèfon: 977 77 47 39
e-mail: espona@menta.net

Editorial

Com ja us vam fer saber, el 30 d'octubre passat el recent creat Centre d'Estudis del Priorat, amb la col·laboració del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, va organitzar una primera trobada d'entitats culturals d'aquestes dos comarques en les quals participaven membres de les diverses entitats i associacions i representants de les administracions. Des de l'Espona vam entendre la idea com un primer acostament entre entitats que convivim en el mateix territori i com una posada en comú dels problemes, les dificultats i els dèficits que amb què ens trobem els qui, sense cap finalitat de lucre, treballem per la conservació del patrimoni cultural propi. Hi esperàvem trobar, també, un espai de diàleg amb les diferents administracions, que ens permetés fer sentir la nostra veu i poder establir intercanvis de propostes. Però l'espai gèlid on se'ns va convocar es va convertir en un entrar i sortir de representants polítics que, sense esperar el seu torn, o tot just esgotant-lo, deixaven el seu seient buit justificant compromisos ineludibles. Això a banda, el segon punt negatiu de la trobada va ser la constatació que les taules redones, emmarcades en una etiqueta temàtica concreta, donaven pas a un sac de gemecs particular, amb la recitació d'anècdotes personals, o a una exposició detallada i avorrida del currículum del grup cultural en qüestió. En definitiva, l'intercanvi i el treball conjunt que hauria pogut propiciar una trobada inèdita d'aquesta magnitud va convertir-se en un diàleg de sords.

Activitats

- El dia 2 de gener a les 19.30h hi haurà , a la Sala de la Recreativa, la presentació del llibre "Coques i corassons i altres llepolies de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta" a càrrec d'Anna Llop i Laura Mur.
- Dia 6 de gener, a l'Església Romànica, concert de Reis a càrrec del Grup Coral de la Palma d'Ebre i de la Cecília Aymí.
- VII Pessebre vivent a Masia de Castelló (al terme de Vandellòs), els dies **26** de desembre, el diumenge **2** de gener i el dijous **6** de gener (dia dels reis). L'horari és de 6 a 8: 30 h del vespre. Sortida i venda d'entrades: Camp de futbol de Vandellòs.
- Del 22/12/2004 al 04/01/2005, XX PARC INFANTIL I JUVENIL DE NADAL A MÓRA D'EBRE, amb representació de titelles, danses populars catalanes, espectacles d'animació, "cagatió" i taller de construcció d'instruments. Horari: Cada dia, de 16 a 20 h; dies 25 i 26 de desembre i 1 de gener, tancat. Lloc: Pavelló Municipal, Móra d'Ebre. Organitza: Ajuntament de Móra d'Ebre, Regidoria de Joventut, tel. 977 400012.
- Dia 2 de gener de 2005, a les 19 h, al teatre municipal La Llanterna, CONCERT DE CAP D'ANY DE LA JOVE ORQUESTRA DE CAMBRA DE LA RIBERA D'EBRE. Móra d'Ebre. Preu de l'entrada: 6 euros.
- XII PESSEBRE VIVENT DE TIVISSA, a l'Espai Parroquial de Tivissa. Dies: 25, 26.12.2004. 01, 02.01.2005. Horari: a partir de les 18.30 h. Inclou representacions parlades.

***Darrere les passes de José Ruy-Fernandez:
autor de descripcions geogràfiques de pobles d'arreu de Catalunya?***

El mes d'abril d'enguany va sortir a la llum el segon opuscle realitzat per l'Espona amb motiu de la diada de Sant Jordi, on s'inclouïa la transcripció d'aquest text manuscrit on es fa una exhaustiva descripció del terme i del nucli urbà de la Palma. Amb aquesta publicació es pretenia aconseguir el doble objectiu de preservar una part del patrimoni del nostre poble i de difondre el text entre els socis i les sòcies.

L'edició de l'opuscle va motivar la realització d'unes oportunes "aportacions històriques" per part de Rossend Escolà, que van aparèixer al número 19 del Reble. I és que més val rendir-se a l'evidència que quan es tracta de la història i la cultura de la Palma sempre en sap més, el Rossend.

Al seu article (ho recordareu), ens explicava com "són moltíssims els pobles que va recórrer aquest excursionista, en els quals deixà les seues notes manuscrites" i reproduïa un fragment del llibre *Història de la Granadella* on es feia referència a l'estada de Ruy-Fernandez a la Palma, però també a d'altres localitats de la rodalia, com Prades i les Borges del Camp. Així mateix, assenyalava l'interès que tindria reunir en un volum les diferents descripcions de Ruy-Fernandez i explicava que aquesta havia estat, anys enrere, la intenció de Ferran Jové i Hortaneda de les Borges del camp. Per acabar, esperonava a tot el "qui senti el glatir de les nostres coses històriques" a afrontar aquest repte.

Va ser amb aquests antecedents com un dia, estant a la universitat, gairebé per causalitat, vaig introduir al Google, un dels cercadors més habituals d'Internet, el nom de José Ruy-Fernandez. Un segon més tard, un cop enllestida la recerca, l'ordinador em va oferir vuitanta-set enllaços, dels quals vaig acabar seleccionant tres:

El primer era de la web del ministeri d'agricultura,¹ on, dins de l'apartat dedicat a la denominació d'origen "patates de Prades", se cita el nostre autor de la següent manera: "José Ruy Fernández (1920) a propósito de la Villa de Prades escribe literalmente: su riqueza principal es la patata; la de mejor calidad, y por consiguiente la más apreciada que se recolecta, no solamente en el territorio catalán, sino en toda nuestra península española, pues tiene la propiedad de además de ser toda ella un tubérculo de excelente producción, en cuanto a comestible, es de un sabor exquisito y cualidades harinosas, lo que hace que en todos los mercados se venda a mayor precio que todos sus similares".

El segon corresponia a un assaig publicat *on-line*² on es pot llegir: "l'instructor de tropa José Ruy Fernández, que va escriure la primera monografia local cap el 1917, comentava que les seves aigües [les dels molins de la vila] eren de les millors del Camp de Tarragona". Val a dir que aquesta informació l'autor de l'assaig l'havia tret d'una obra anterior, *Toponímia de les Borges del Camp i el seu terme municipal*, escrita l'any 1981 per Ferran Jové Hortaneda, al qual feia referència Rossend Escolà.

Finalment, el darrer pertanyia a una referència del fons de la pròpia Biblioteca d'Humanitats de la UAB, a quatre passes d'on jo em trobo. Per tant, aquell mateix dia, vaig anar a buscar el llibre. Es tractava d'un volum editat per l'Institut d'Estudis Penedesencs,³ on s'inclou l'edició facsímil d'un exemplar de las "Notas estadísticas e históricas del pueblo de Albinyana" de José Ruy Fernández, publicades l'any 1918 a Barcelona per la "Imprenta de Bayer Hermanos y C^a". Donant un cop d'ull a les seues pàgines es pot veure com el text presenta exactament la mateixa estructura, amb els mateixos apartats, que el de la Palma: la descripció general del terme i del poble, que comença amb la corresponent "llegada a esta población (...) procedente de la villa de Bisbal del Panadés", la descripció de les "industrias, recreos y sociedades", de les "vias de comunicación" i l'aportació de "datos históricos sobre la fundación del pueblo de Albinyana", per acabar amb la signatura a "Albinyana, 30 de Enero de 1918".

Amb tot això no vull dir que jo hagi agafat el repte que ens ofería el Rossend, malauradament les meues cabòries de diferent índole ara mateix no m'ho permeten, però el que sí que vull fer palès és que, avui en dia, amb el volum d'informació disponible i les distàncies disminuïdes per les majors facilitats de comunicació que els nous mitjans tecnològics ens ofereixen, una tasca realment ingent com és aquesta pot fer-se menys feixuga i per això animo que tot aquell qui pugui trobar-ne alguna referència la posi en comú per veure si, entre tots, podem anar resseguint les passes d'aquest personatge tan peculiar.

Sergi Cuadrado Ciuraneta. Geògraf

¹ Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación: <http://www.mapya.es>

² Càceres, J. (2001) "Aigües, moles i pregàries. Notícies dels molins de Mas d'en Comte i del Molí al segle XVIII". *XII Premi Literari Sant Jordi 2001. Premi Assaig, Memòries i Història de les Borges del Camp*. Les Borges del Camp, Ajuntament de les Borges del Camp. Consultable a: <http://www.borges.altanet.org/ajtms/borges/lborges/noumenu/index.htm>.

³ Ruy Fernández, José (1990) *Notas estadísticas e históricas de Albiñana*. El Vendrell, Institut de Estudis del Penedès (Edició facsímil d'un original de 1918).

Si voleu participar-hi *posant Reble* ens podeu fer arribar els vostres articles:

- Posant-vos en contacte amb qualsevol membre de la junta.
- Per correu ordinari o per correu electrònic.

Els articles hauran de ser en català, preferiblement en format digital, mecanografiats a espai senzill, lletra Arial 10 i en programa Word, i hauran de tindre una extensió màxima d'una pàgina.

*L'Espona no
es fa
responsable
de les
opinions
expressades
en l'article.*